

Šotouš na stromě. Poměrně častý jev.
Foto: Josef Petrák

Co to visí ze stromu? Šotouš!

Dokážou hodiny číhat v korunách stromů na okamžik, kdy kolem nich ve správném světle profrčí pěkně naleštěná mašina, či hodiny zapaleny diskutovat o tom, jaké vagóny by měly České dráhy ještě zrekonstruovat a které už rovnou vyřadit do šrotu. Jízdní řády v knižním vydání jim řádně roztaňují kapsy a zpravidla s nimi a jejich zálibou vydrží koexistovat jen velmi odolné typy partnerek. Šotouši neboli blázni do železnice a všeho s ní souvisejícího (viz box). V Česku jich jsou prý desítky, možná i více než sto tisíc.

Pokud je nespátříte s fotobrašnou u kolejí či jak opírají výrobní číslo vagónu, nemáte šanci je na první pohled poznat. „Jsou to studenti, učitelé, kuchaři, lékaři, prostě zástupci všech možných profesí,“ vykládá mi u pivka Honza Beránek, jinak známý jako JTB. Pod tímto nickem píše články na nejnavštěvanějším (ted' už nejen) šotoušském webu www.zelpage.cz. Ale o něm později.

Jedeceem!!!
Foto: Josef Petrák, Zelpage

Začátky s mýdlovou krabíčkou

Honza dokončuje studium žurnalistiky, obživu mu poskytují spolupráce se zpravodajskou agenturou. Nepíše o vlacích, ale o sportu. „Myslím ale, že tu je pár společných prvků. Nick Hornby kdysi o fotobale prohlásil, že na něj chodí ti, kteří ještě nemají manželky, nebo ti, kteří od nich už utíkají. Mezi šotouši také převažují lidé kolem dvacítky a pak kolem padesátky,“ popisuje Honza. Sám patří k první kategorii, k zájmu o železnici ho už v dětství přivedla jeho babička, která pracovala na dráze. První fotky pořídil, jak sám říká, „někdy ve dvanácti na mýdlovou krabíčku“. Tak se prý přezdíval obyčejnému kompaktnímu foťáku v té nejlevnější cenové kategorii. „A za pár let začneš místo pobíhání s kompaktem viset na stromech s technikou za padesát tisíc,“ dodává Honza. „Ty visíváš, já ne,“ směje se Pepa Petrák, třetí k pivku. K zájmu o vlaky se dostal ryze z praktických důvodů. „Začal jsem před pár lety jezdit kvůli škole z Hranic do Prahy, a když jsem chtěl třeba vědět, jaký pojede vagón, zabrousil jsem právě na Zelpage. Pak jsem začal sledovat fotogalerii a říkal jsem si, že bych do ní taky občas mohl něco přidat.“ Dnes dělá pro Zelpage administrátora, informatice se věnuje i profesně. Petrák je jiný typ šotouše než Beránek. Namísto objíždění Česka si raději sbalí saky paky a na pár dnů vyrazí do zahraničí. „Ale je to dost nepřátelský koníček vůči delšímu vztahu,“ uznává Pepa. Doceła věřím, že není moc partnerek, které jsou s to pochopit pravidelné propětání se křovinami okolo trati třeba za účelem vyfocení mašiny číslo 751.002-7, a je kumšt nějakou trpělivou a tolerantní duši najít. Příliš žen pak není ani mezi samotnými šotouši.

Holky? Ty jdou raději na fotbal

„Jasně, že jsme přemýšleli nad tím, proč tomu tak je,“ směje se Honza. „Rekl bych, že když se holky chtějí věnovat nějaké mužské zálibě, tak už raději zajdou na fotbal, než aby okouněly u mašinek. Dívky si asi moc nebudou v šesti letech hrát s mašinkami či v jedenácti pobíhat po nádražích. Je to jeden z těch posledních ryze pánských koníčků,“ míní Honza. Stejně je to prý i v jiných zemích. Vůbec nejvíc fandů do dráhy je v sousedním Německu, Česko se ale v jejich přepočtu na počet obyvatel také drží na špičce. „A když přijedeš na nějakou akci do Německa, tak uvidíš skoro podobné složení foťáčů a nadšenců – zase to budou z devadesátí procent chlapi, určité procento bude mít ponožky v sandálech, o další části si budeš myslet, že to jsou latentní gayové, pár jich bude obtloustlých...“ shodují se mi spolustolovnici. Podobně pak budou zřejmě i nejsilnější zážitky, které šotoušům jejich záliba přináší. „Nezažil jsem takový adrenalin, jako když jsi někde na fleku, strávíš tři hodiny čekáním na vlak, mokneš a chvíli předtím, kdy to má jet, se vyjasní, máš vlak krásně nasvícený a úžasnou fotku. Je to pocit, který jen tak nezažiješ,“ popisuje Honza. K základním šotoušovým znalostem tak patří nejen záladnosti jízdního řádu a fotografické techniky, ale také meteorologie. V záložce oblíbené jeho internetového prohlížeče tak neseš chybět webu s co nejpodrobnějšími informacemi o vývoji počasí.

Je to tuctovka, neberem!

Ty ve stručné podobě nabízí i Zelpage, tedy stránka, kde na šotouše narazíte s naprostou jistotou. Mimo chodem – pokud byste se domnívali, že mezi nimi panuje jakási samozřejmá kolegialita, tak na to rychle zapomeňte. V komentářích k foťákům si nic nedarují: „Je to tuctovka, padá to, ploché, bez stínů, špatný násvit.“ Anebo roztomilě „nebe by chtělo více mráček“. A to jsou hodnocení fotek, které projdou přisným výběrem. Devět z deseti zaslanych snímků se prý do fotogalerie ani nedostane.

„Šedesát procent je naprosto hrozných, ti lidi snad vůbec neumi

Kdo je šotouš

Původně hanlivě zabarvený výraz, který označoval podiviny běhající okolo mašinek. Časem se vžil a řada milovníků železnice ho běžně užívá i v jiných rozměrech jejich zájmu, než je focení. Stále však existuje část těch, kterým slovo zrovna nevoni. Jeho původ je nejasný, zřejmě vzešlo z anglického shoot (vystřelit, v přeneseném významu vyfotit). Slovo má také odvozeniny jako šotoflek (místo vhodné pro focení), šotoakce, šotovýlet, atp.

foťot. Nulová kompozice, chaos, káčí se to,“ nebere si servitky Pepa. Není divu, že si pak často od zamítnutých autorů nevyšlechne zrovna slova díků. „Při odmítnutí fotky se ukáže, jak moc je člověk ješitný. A týká se to i mě, když jsem v pozici fotografa.“ Galerie s devíti tisíci záběry však není tím jediným, co na Zelpage přivádí kolem třinácti tisíc návštěvníků denně. Pokud třeba chcete zjistit, jaký vagón by měl jet ve vlaku, jímž se chystáte cestovat, v rubrice řazení vlaků najdete, po čem byste na webu Českých drah pátrali marně. „A třeba náš kalendář akcí dráhy přímo využívají,“ říká k paradoxní situaci, kdy původně zájmový web poskytuje pestřejší informace než dopravec, Petrák. Nadšenečkou je stránka navzdory tomu, že se tvorbu obsahu více či méně často věnuje stovka lidí. Na svůj provoz vydává Zelpage prodejem (třeba triček, kalendářů či jízdních řádů) v e-shopu a členskými příspěvky. Provozovatelé se zatím brání inzerci.

Proberem to na Káčko

Nástup internetu také proměnil formu, jakou se o vlacích a jiných dopravních prostředcích diskutuje. Poček se přesunul od hospod-

Slovenská zima. V minus třiceti šlo o zdraví.
Foto: Josef Petrák

Tyrolsko, nedaleko Brennerského průsmyku – oblast foťičtím zaslíbená.
Foto: Josef Petrák, Zelpage

ského stolu k počítačové klávesnici. Vůbec největší dopravní putykou jsou stránky www.k-report.cz, familiárně nazývané Káčko. „A když se sejdeme v té skutečné hospodě, tak zpravidla na dopravu moc nedojde,“ říká Martin Jarath. Patří k neaktivnějším diskutujícími, zároveň je jedním z moderátorů Káčka. Ti mají na starosti hlídat, zda se diskuse příliš nezvrhává, případně z ní načas nejvíce prudici uživatele úplně odstaví. „Ale to moc často neděláme, většinou pomůžeme domluva,“ tvrdí Jarath, podle kterého nejde příliš popsat, jací jsou nejčastější povídači. „Máme tu sedmi- i sedmdesátileté, policisty, bankovní úředníky, strojevodce i lidi z vedení drah.“ Sám přemýšlel nad tím, že se k modré armádě po dokončení univerzity také připojí. „Zpočátku bych chtěl sbírat zkušenosti třeba jako výpravčí, pak by se uvidělo, co dál,“ plánuje. To Beránek („při znalosti poměrů mě to vůbec neláká“) s Petrákem („státní sektor? to není nic pro mě“) nechťejí o práci pro dráhy ani slyšet. Tak dobrý šot, pánové!

Tomáš Lysoněk, autor je redaktorem MF DNES, autor není šotouš